

5. Sannikov, V. Z. (2002), *Russian language in the mirror of language game* [*Russkij jazyk v zerkale jazykovoj igry*], Languages of Russian culture, Moscow, 552 p.
6. Sukhih, I. N. (2010), *Sergei Dovlatov: Time, place and destiny* [*Sergey Dovlatov: Vremya, mesto, sudba*], Azbuka Publ., St. Petersburg, 288 p.
7. Hodakova, E. P. (1968), "Pun in Russian literature of XVIII century" *Russian literary language in the XVIII century: Idiom. Neologisms. Puns*. ["Kalambur v russoj literature XVIII veka" *Russkaya literaturnaya rech' v XVIII veke: Frazeologizmy. Neologizmy. Kalambury*], Moscow, pp. 201–254.
8. Shcherbina, A. A. (1958), *The Nature and Severity of Verbal Art (pun)* [*Sushchnost' i iskusstvo slovesnoj ostroty (kalambura)*], Izdatel'stvo Akademii nauk USSR, Kiev, 68 p.

Надійшла до редколегії 08.02.2017

УДК 811.161.2'373.231:378.4

І. М. Серебрянська

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВЛАСНИХ НАЗВ УКРАЇНСЬКИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Розглянуто питання семантичної специфіки власних назв вищих навчальних закладів у різні періоди розвитку української державності. Номінації вишів із елементом «ім'я видатної особи» розподілено за тематичними групами, які є актуальними для українського суспільства: «Наука», «Література», «Громадська діяльність», «Освіта», «Мистецтво». Здійснено статистичні підрахунки, які демонструють зміну тенденцій щодо принципів найменування вищих навчальних закладів на різних етапах розвитку вітчизняної освіти.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, університет, тематична група, номінація, власна назва.

Серебрянская И. Н. Днепропетровский национальный университет имени О. Гончара. **СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ УКРАИНСКИХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ**

Рассмотрены семантические особенности имен собственных высших учебных заведений в разные периоды развития украинской государственности. Номинации современных вузов с элементом «имя знаменитости» распределены по тематическим группам, которые являются актуальными для украинского общества: «Наука», «Литература», «Общественная деятельность», «Образование», «Искусство». Осуществлены статистические подсчеты, которые демонстрируют изменение тенденций наименования высших учебных заведений на разных этапах развития образования.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, университет, тематическая группа, номинация, имя собственное.

Serebrianska I. M. Oles Honchar Dnipropetrovsk National University. **STRUCTURAL AND SEMANTIC CHARACTERISTICS OF THE PROPER NAMES OF UKRAINIAN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION**

The purpose of the article is to determine semantic peculiarities of nominations of the Ukrainian universities with the element «celebrity name», tracing their dynamics in time. Proper names of higher education institutions in Ukraine are related to the names of prominent personalities who have played a great role in different spheres of the country life in different historical periods (Kiev an Rus, the Soviet Union, Independent Ukraine etc.). Studying the names of Ukrainian universities we have obtained statistics, proving that the most frequent names of modern higher education institutions are composed of the names of prominent Ukrainians who represent: the branch of science (37 %), literature (22 %) and social activities (22 %).

Trends for naming institutions of higher education in the Ukrainian society is constantly changing: there were names of saints and princes (in the nineteenth century), names of Soviet heroes (in Soviet times), names of national heroes – scientists, writers, public figures (in the period of Ukraine's independence). The common feature of all times is a great role of extralinguistic factors, especially social and political ones: in the focus of public attention and therefore nominative processes there is always a person who, in the opinion of society, is particularly important and considered a social ideal and a good example to follow.

Key words: higher education institution, university, thematic group, nomination, proper name.

Останнім часом роль освіти в українському суспільстві зростає. Завдяки інтеграційним процесам з'являються нові поняття та їх назви, які потребують лінгвістичних досліджень. Проблеми сфери освіти сьогодні активно вивчаються науковцями різних галузей: соціологами, філософами, педагогами, психологами, істориками та ін. Для мовознавців цей об'єкт дослідження є новим. Аналіз освіти через призму мовної картини світу українського народу до цього часу не здійснювався, чим і зумовлена **актуальність** нашої наукової розвідки. Окремі спроби вивчення лексики освітньої сфери зроблено в працях А. Беляєвої [1], Л. Вергун [3], О. Савчук [5]. Неодноразово автор статті звертався до цієї теми [6; 7].

Поняття «навчальний заклад», «вищий навчальний заклад» традиційно залишаються центральними у сфері освіти. **Мета** статті – з'ясувати семантичні особливості власних назв українських вищих навчальних закладів, простеживши їх динаміку в часі.

Назви вищих навчальних закладів України пов'язані з іменами видатних особистостей, які у свій час зіграли велику роль у різних сферах життєдіяльності країни (у період Київської Русі, Радянського Союзу, незалежності України та ін.). На честь однієї й тієї самої історичної постаті можуть називатися по кілька вищів, що свідчить про її особливе значення в розвитку вітчизняної освіти й суспільства в цілому. Наприклад, ім'я Тараса Шевченка носить Київський національний університет, Луганський національний педагогічний університет і Чернігівський державний педагогічний університет; Івана Франка – Житомирський державний університет, Дрогобицький державний педагогічний університет і Львівський національний університет; Богдана Хмельницького – Черкаський національний університет, Національна академія державної прикордонної служби України і Мелітопольський державний педагогічний університет; Петра Сагайдачного – Національна академія сухопутних військ, Київська державна академія водного транспорту й Запорізький інститут МАУП; Григорія Сковороди – Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет, Харківський національний педагогічний університет; Михайла Остроградського – Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Кременчуцький національний університет. При цьому зв'язок осіб, на честь яких було названо вищий навчальний заклад, із цим закладом може бути різним. В одних випадках університети беруть собі імена земляків, наприклад: імена Василя Стефаника, Володимира Даля, Івана Пулюя, Володимира Гнатюка, Михайла Остроградського, Антона Макаренка надано університетам, розташованим у тих місцевостях, де вони народилися; ім'я Миколи Гоголя – *Ніжинському державному педагогічному університету*, де навчався майбутній письменник; Степана Гжицького – Львівському зооветеринарному інституту, де науковець очолював кафедру біохімії; Василя Каразіна – одному з найдавніших, Харківському університету, який був ним заснований; Івана Огієнка – заснованого ним Кам'янець-Подільського державного українського університету (нині це Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка). В інших випадках навчальним закладам надаються імена людей, які є професіоналами в тих чи інших галузях, що є профільними. Наприклад, на честь льотчика-аса Івана Кожедуба названо *Харківський університет повітряних сил*,

ім'ям російського вченого, основоположника сучасної аеродинаміки *Миколи Жуковського* – *Національний аерокосмічний університет «ХАІ»*, російського кораблебудівника *С. О. Макарова* – *Національний університет кораблебудування*. Іноді це просто імена поважних українців, які мають велике загальнонаціональне значення (Ярослав Мудрий, Богдан Хмельницький, Тарас Шевченко та ін.).

У ході дослідження власних назв українських вищих навчальних закладів із елементом «ім'я видатної особи», дібраних із переліку вишів, поданому на веб-сайті Міністерства освіти і науки України [2], нами було отримано статистичні дані, які демонструють, що найчастіше їх структурними елементами стають імена представників кількох основних галузей: науки (37 % випадків), літератури (22 %) й громадської діяльності (22 %). У складі номінацій українських університетів нами також зафіксовано прізвиська представників сфери освіти й мистецтва (по 5 %). Відповідно власні назви сучасних вищих навчальних закладів розподіляємо за такими тематичними групами:

«Наука»:

– економіка: *Донецький державний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського* (видатний український і російський економіст, перший економіст-східноєвропейець, наукові теорії якого визнали зарубіжні вчені різних шкіл і напрямків);

– фінанси: *Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана* (фінансист, політик, Герой України (2005 р.);

– медицина: *Вінницький національний медичний університет ім. Миколи Пирогова* (відомий хірург, анатом, засновник військово-польової хірургії, який створив перший атлас топографічної анатомії людини та започаткував використання анестезії при оперативних втручаннях), *Національний медичний університет ім. академіка Олександра Богомольця* (видатний патофізіолог, основоположник української школи патологічної фізіології, ендокринології і геронтології, засновник перших в Україні й Росії науково-дослідних закладів медичного профілю);

– ветеринарія: *Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Степана Гжицького* (український науковець у галузі ветеринарії, основоположник ветеринарної біохімії в Україні);

– етнографія, фольклористика, мовознавство: *Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка* (український етнограф, фольклорист, мовознавець, літературознавець, мистецтвознавець, перекладач та громадський діяч);

– філософія: *Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського*; *Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди*, *Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди*);

– математика, механіка, фізика: *Кременчуцький національний університет ім. Михайла Остроградського* (математик світової слави), *Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту ім. академіка Всеволода Лазаряна* (вчений-механік, заслужений діяч науки і техніки УРСР, доктор технічних наук, академік АН СРСР, лауреат Державної премії УРСР у галузі науки і техніки), *Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя* (фізик і електротехнік, винахідник x-променів);

– машинобудування й сільськогосподарська механіка: *Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка* (доктор технічних наук, академік Української академії аграрних наук, член-кореспондент Національної академії наук України); *Національний університет*

кораблебудування ім. адмірала **С. О. Макарова** (рос. флотоводець, кораблебудівник);

– ракетобудування й космонавтика: *Житомирський військовий інститут ім. С. П. Корольова* (відомий конструктор); *Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка* (вчений-винахідник, один із піонерів ракетної техніки й теорії космічних польотів); *Національний аерокосмічний університет ім. Миколи Жуковського «ХАІ»* (російський учений, основоположник сучасної аеродинаміки);

– радіозв'язок: *Одеська національна академія зв'язку ім. Олександра Попова* (відомий завдяки винаходу радіоприймального пристрою та дослідженню радіозв'язку);

– хімія, біохімія, епідеміологія: *Тернопільський державний медичний університет ім. Івана Горбачевського* (український хімік, біохімік, гігієніст та епідеміолог, кандидат на Нобелівську премію з фізіології й медицини 1911 року);

– біологія, природознавство: *Одеський національний університет ім. Іллі Мечникова* (лауреат Нобелівської премії); *Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва* (основоположник наукового генетичного ґрунтознавства та зональної агрономії).

«Література». В основному це номінації вищих навчальних закладів, до складу яких входять прізвища відомих українських письменників, наприклад: *Вінницький педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського*, *Глухівський національний педагогічний університет ім. Олександра Довженка*, *Дніпропетровський національний університет ім. Олеса Гончара*, *Львівський національний університет ім. Івана Франка*, *Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника*, *Київський університет ім. Бориса Грінченка*, *Чернігівський державний педагогічний університет ім. Тараса Шевченка*, *Кіровоградський державний педагогічний університет ім. Володимира Винниченка*, *Волинський національний університет ім. Лесі Українки*, *Полтавський державний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка*, *Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини*, *Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича*.

Крім того, у структурі назв деяких українських вишів виділяємо прізвища російських діячів, що також має певне обґрунтування. Наприклад, *Ніжинському державному педагогічному університету* присвоєно ім'я російського письменника українського походження **Миколи Гоголя**, який у свій час навчався в Ніжинській гімназії вищих наук, на базі якої згодом виник університет; *Донецькому державному медичному університету* – російського письменника **Максима Горького**, а *Східноукраїнському національному університету* (м. Луганськ) – ім'я **Володимира Даля**, який родом із Луганська.

«Громадська діяльність». Цю групу формують номінації вищих навчальних закладів, яким присвоєно імена вітчизняних діячів, які зробили вагомий внесок у розвиток національної ідеї та української державності. Серед них знаходимо представників різної доби:

– давні часи: *Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького* (правитель Галицько-Волинського князівства); *Чорноморський державний університет ім. Петра Могили* (політичний, церковний і освітній діяч), *Київська державна академія водного транспорту ім. Петра Конашевича-Сагайдачного*, *Академія сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного* (полководець та політичний діяч); *Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого* (великий князь Київський), *Черкаський національний університет*

ім. **Богдана Хмельницького**, Національна академія державної прикордонної служби України ім. **Богдана Хмельницького** (гетьман Війська Запорізького);

– XIX–XX ст.: *Національний педагогічний університет ім. Михайла Драгоманова* (громадський діяч, публіцист, історик, філософ, економіст, літературознавець, фольклорист; один із організаторів «Старої громади» в Києві); *Харківський національний університет ім. Василя Каразіна* (засновник Харківського університету, учений та просвітник, належав до активних діячів харківського культурного осередку); *Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка* (вчений, державний, освітній, церковний і громадський діяч, ректор і фундатор Кам'янець-Подільського державного українського університету);

– радянська доба: *Харківський університет повітряних сил ім. Івана Кожедуба* (тричі Герой Радянського Союзу, маршал авіації, радянський льотчик-ас);

– сучасність: *Львівський державний інститут новітніх технологій та управління ім. В'ячеслава Чорновола* (відомий український політик, державний діяч, публіцист і журналіст).

Причому, як показує наш аналіз, структуру власних назв українських університетів може формувати не лише конкретний образ, а й збірний образ українського народу, наприклад ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС: *Черкаський інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля*.

«Освіта». На честь видатних українських педагогів названо такі вітчизняні університети: *Миколаївський національний університет ім. Василя Сухомлинського*, *Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. Костянтина Ушинського*, *Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янука*, *Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка*.

«Мистецтво». Власні назви вишів цієї тематичної групи пов'язані з іменами представників різних видів мистецтва, наприклад: художника Михайла Бойчука (*Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва та дизайну ім. Михайла Бойчука*); композитора Миколи Лисенка (*Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка*); архітектора, заслуженого діяча мистецтв УРСР, академіка О. М. Бекетова (*Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова*).

Маючи на меті простежити динаміку щодо принципів найменування вищих навчальних закладів у різні періоди розвитку української державності, ми дослідили також власні назви вишів у радянський період (на підставі аналізу текстів «Української радянської енциклопедії» [8]). Можна виділити такі тематичні групи власних назв українських вищих навчальних закладів за радянської доби:

«Література». Ця тематична група представлена номінаціями, до складу яких входять імена письменників як українських, так і російських (остання категорія була поширена більшою мірою, ніж сьогодні): **І. Я. Франко** (Львівський університет, Дрогобицький педагогічний інститут, Житомирський педагогічний інститут), **Леся Українка** (Луцький педагогічний інститут), **П. Г. Тичина** (Уманський педагогічний інститут), **І. П. Котляревський** (Харківський інститут мистецтв), **В. Г. Короленко** (Полтавський педагогічний інститут), **О. М. Горький** (Київський педагогічний інститут, Запорізький інститут удосконалення лікарів, Донецький медичний інститут), **С. М. Сергєєв-Ценський** (Глухівський педагогічний інститут), **О. С. Пушкін** (Кіровоградський педагогічний інститут), **М. Островський** (Вінницький педагогічний інститут, Вінницький педагогічний інститут), **М. В. Гоголь** (Ніжинський педагогічний інститут), **Т. Г. Шевченко** (Ворошиловградський педагогічний інститут, Чернігівський педагогічний інститут).

«Державна, партійна (комуністична) та революційна діяльність». Ця група представлена номінаціями, до складу яких входять імена відомих радянських комуністичних діячів, активістів, більшовистських революціонерів, провідників сталінської політики, наприклад: *Д. З. Мануїльський* (Ровенський педагогічний інститут), *Я. О. Галан* (Тернопільський педагогічний інститут), *В. Г. Белінський* (Миколаївський педагогічний інститут), *Н. К. Крупська* (Херсонський педагогічний інститут), *О. Д. Цюрупа* (Херсонський сільськогосподарський інститут), *В. Я. Чубар* (Запорізький машинобудівний інститут), *В. І. Ленін* (Харківський політехнічний інститут), *І. З. Соколов* (Український заочний політехнічний інститут), *М. М. Борисенко* (Харківський зооветеринарний інститут), *М. І. Калінін* (Кримський сільськогосподарський інститут, Дніпропетровський інститут інженерів залізничного транспорту), *Артем* (Дніпропетровський гірничий інститут), *Ф. Е. Дзержинський* (Дніпропетровський хіміко-технологічний інститут), *М. В. Фрунзе* (Сімферопольський університет), *М. І. Арсеничев* (Дніпродзержинський індустріальний інститут).

Сюди відносимо також номінації ще двох вищих навчальних закладів, пов'язаних не з іменами осіб, а з ідеологічними поняттями – *Ленінський комсомол, 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції: Львівський політехнічний інститут імені Ленінського комсомолу, Київський політехнічний інститут імені 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції*.

«Освіта». На честь українських педагогів-новаторів названо було, наприклад, *Одеський педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського, Сумський педагогічний інститут ім. А. С. Макаренка*.

«Наука» – представлена іменами науковців різних галузей: *М. Є. Жуковський* (Харківський авіаційний інститут), *В. В. Докучаєв* (Харківський сільськогосподарський інститут), *М. К. Янгель* (Харківський інститут радіоелектроніки), *М. І. Пирогов* (Вінницький медичний інститут), *С. О. Макаров* (Миколаївський кораблебудівний інститут), *Г. С. Сковорода* (Харківський педагогічний інститут).

Узагалі перелік тематичних груп номінацій вищих навчальних закладів за радянської доби був дещо вужчим. Наприклад, не були репрезентовані власні назви з компонентом «Мистецтво», значно скромніше (14 %) була представлена тематична група «Наука». Натомість великої кількісної ваги (40 %) набула інша тематична група, не характерна для сьогодення, – «Державна, партійна та революційна діяльність». Так само, як і в наш час, численною була група власних назв, до складу яких входили імена письменників (40 %).

Практика присвоєння навчальним закладам чиїхось імен з'явилася не так давно. Поодинокі приклади таких номінацій знаходимо в ХІХ ст.: *Київський університет ім. святої княгині Ольги, Київський університет святого Володимира, Гімназія вищих наук ім. князя Безбородька* в Ніжині (у 1875 р. – реорганізовано в Історико-філологічний інститут ім. князя Безбородька). Тенденція надавати університетам імена святих пояснюється давніми зв'язками освіти з релігією, імена князів – їх роллю в поширенні просвітництва (вони були засновниками та меценатами навчальних закладів).

В Україні завжди відчувався значний вплив суспільно-політичних процесів на освіту, що знайшло відображення й у мові, зокрема в номінаціях вищих навчальних закладів. Відповідні процеси легко простежити на прикладі власної назви одного з найдавніших і найбільш відомих університетів країни – *Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка*. У різні часи в складі назви вишу змінювалися імена видатних осіб: *св. Володимир, М. П. Драгоманов, Т. Г. Шевченко*. Одночасно відбувалися й інші зміни: до назви то додавалися, то вилучалися з неї

такі елементи: *ордена Леніна, ордена Леніна й ордена Жовтневої революції*. За роками це виглядало так: 1920–1926 – Вищий інститут народної освіти ім. М. П. Драгоманова (який у період 1870–1876 рр. працював на посаді доцента Київського університету); 1926–1932 – Київський інститут народної освіти ім. М. П. Драгоманова; 1933–1939 – Київський державний університет; 1939–1994 – Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка; 1959 – Київський *ордена Леніна* державний університет ім. Т. Г. Шевченка; 1984 – Київський *ордена Леніна й ордена Жовтневої революції* державний університет ім. Т. Г. Шевченка; 1994 – до сьогодні: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що тенденції до називання вищих навчальних закладів в українській мові постійно змінювалися: цю функцію виконували то імена святих і князів, то імена радянських героїв, то імена героїв національних. Нині, коли вищі навчальні заклади в Україні стають осередками науки, на їх позначення використовуються переважно імена українських науковців, відомих у тих галузях науки, які є профільними для того чи іншого університету. Класичні й педагогічні університети отримують назви на честь відомих письменників, громадських діячів і просвітителів. Спільною ознакою для всіх часів є значний вплив екстралінгвістичних чинників, передусім соціально-політичних: у центрі уваги суспільства і, відповідно, номінативних процесів – завжди особистість, яка, на думку громадян, є особливо важливою й сприймається як суспільний ідеал, гарний зразок для наслідування. Перспективою дослідження може стати аналіз номінацій інших освітніх реалій в українській мові.

Бібліографічні посилання

1. **Беляєва А. В.** Концепт «освіта» в англійській, французькій, українській та російській мовах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Беляєва Анастасія Вікторівна. – Донецьк, 2012. – 200 с.
2. **Веб-сайт Міністерства освіти і науки України.** – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/scivity/education/vyshha/litcenzija.html>
3. **Вергун Л. І.** Перекладна взаємовідповідність англійської та української освітньої лексики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.16 «Перекладознавство» / Л. І. Вергун. – К., 2004. – 20 с.
4. **Київський національний університет ім. Тараса Шевченка** [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
5. **Савчук О.** Концепт освіти на шпальтах часопису «Український Голос» / О. Савчук // Наук. вісник Ужгород. ун-ту. Сер. : Філологія. Соціальні комунікації. – 2013. – Вип. 2. – С. 170–174.
6. **Серебрянська І. М.** Поняття «енергозберігаюча освіта» в колі освітньої термінології / І. М. Серебрянська // Маркетингові комунікації та логістика у сфері технологій енергозбереження в Україні та світі: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпро, 2016. – Т. 2. – С. 59–62.
7. **Серебрянська І. М.** Термін *вища освіта* та його структурно-семантичний потенціал / І. М. Серебрянська // Українське мовознавство. – 2016. – Вип. 46/2. – С. 149–155.
8. **Українська радянська енциклопедія** : [в 12 т.] / [гол. ред. М. П. Бажан; редкол. : О. К. Антонов та ін.]. – 2-ге вид. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1977–1985.

References

1. Bieliaieva, A. V. (2012), *Concept 'education' in the English, French, Ukrainian and Russian languages: Author's thesis [Konsept osvita v anhliiskii, frantsuzkii, ukrainskii ta rosiiskii movakh: avtoref. dis. ... kand. filol. nauk]*, Donetsk, 200 p.
2. "Ministry of Education and Science of Ukraine", web-site ["veb-sait Ministerstva osvity i nauky Ukrainy"], available at: <http://mon.gov.ua/scivity/education/vyshha/litcenzija.html>

3. Verhun, L. I. (2004), *Translated correlation of English and Ukrainian educational lexicon: Author's thesis [Pereklad na vzaiemovidpovidnist anhliiskoi ta ukrainskoi osvithoi leksyky: avtoref. dis. ... kand. filol. nauk]*, Kyiv, 20 p.
4. "Taras Shevchenko Kyiv National University", *Wikipedia* ["Kyivskiy natsionalnyi universytet im. Tarasa Shevchenka", *Vikipediia*], available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
5. Savchuk, O. (2013), "The concept education in the pages of the magazine 'UkrainianVoice'", *Scientific Bulletin of Uzhgorod University* ["Kontsept osvity na shpaltakh chasopysu 'Ukrainskyi Holos'", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*], Series Philology. Social Communications. Vol. 2, pp. 170–174.
6. Serebrianska, I. M. (2016), "Concept 'powersaving education' in terms of educational terminology", *Proceedings of the international scientific and practical conference "Marketing communications and logistics in the field of power saving technologies in Ukraine and abroad* ["Poniattia 'enerhozberihaiucha osvita' v koli osvithoi terminolohii", *Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Marketynhovi komunikatsii ta lohistyka u sferi tekhnohii enerhozberzhennia v Ukraini ta sviti"*], Vol. 2, Dnipro, pp. 5–62.
7. Serebrianska, I. M. (2016). "The term 'higher education' and its structural and semantic potential", *Ukrainian linguistics* ["Termin vyshcha osvita ta yoho strukturno-semantychnyi potensial", *Ukrainske movoznavstvo*], Vol. 46/2, Kyiv, pp. 149–155.
8. Bazhan, M. P. (ed.) (1977–1985), *Ukrainian Soviet Encyclopedia: in 12 vol. [Ukrainska radianska entsyklopediia: v 12 t.]*, Kyiv.

Надійшла до редакції 07.02.2017

УДК 802.0-56 (075.8)

I. P. Suima

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University

MAIN TYPES OF THE RESPONSIVE SENTENCES IN THE QUESTION-ANSWER SYSTEM

Issues, connected with the question-answer system, are usually considered in a lot of scientific researches. Within the question-answer system types of replies are traditionally corresponded to the types of questions. The identification of questions typology is dealt with in different linguistic researches. Responsive sentences are interesting in structural and semantic aspects as well as in contented one. These communicative units can be characterized with a wide range of special features: 1) As it was mentioned above responsives express verbal reaction to any communicative unit; 2) Communicative structures under review always have deep semantic implication; 3) The structure of the responsives despite the other types of sentences, can vary greatly: the reaction can be presented by one word as well as a long speech or the reaction to the message can repeat the lexical units used in the message itself as well as be expressed in the most unexpected way with the help of different lexemes. This structural peculiarities influence also the contented aspect of the responsive sentences. 4) Different types of the responsive sentences are widely used practically in all spheres of human life and activity; 5) The contented loading of the responsive sentences as a rule depends not only on the initial phrase, which is reacted by means of this sentence, but also on different linguistic and extralinguistic reasons; 6) The communicative units under review can be found in all speech styles; 7) Responsive sentences can be clichéd or fixed structures as well as free, usual communicative units, which are using in everyday life etc.

Key words: responsive sentence, question-answer system, communicative unit, typology, sphere of functioning.

Суїма І. П. Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара.
ОСНОВНІ ТИПИ РЕСПОНСИВНИХ РЕЧЕНЬ У СИСТЕМІ ПИТАННЯ-ВІДПОВІДЬ

Проаналізовано респонсивні речення у системі «питання-відповідь» на матеріалі англійської мови. Респонсивні речення розглянуто як вербально виражену реакцію на питальне